

індекс земельних угідь (ресурсів), що використовуються для вирощування продуктів харчування; *Forest* – індекс території лісів; *Ocean* – індекс площі океанів (морів), що використовується для потреб рибальства; *Plant* – індекс площі земельних ділянок, необхідних для рослин, що поглинають викиди вуглекислого газу внаслідок згорання органічного палива.

Генеральна мета реалізації моделі – збалансування розвитку людського капіталу та екосистеми (як цільові орієнтири пропонуються індекси якості життя та природного балансу), які пов'язані з динамікою індексу конкурентоспроможності під впливом системи показників – цільових орієнтирів: екологічного, інституційного, економічного, інформаційно-технологічного характеру.

Запровадження моделі передбачає послідовність таких етапів: розробка концепції моделі; стратегія реалізації моделі (субетапи – запровадження досконалого інституційного базису з урахуванням стратегічних пріоритетів соціально-економічного розвитку: легалізація економіки, протидія корупції, легітимізація капіталів, набуття під час приватизації; обмеження деструктивного впливу зовнішніх екстерналій; вирівнювання соціально-економічного розвитку різних регіонів та проширення населення; запровадження моделі економічного зростання екологічності, інноваційності та соціальної справедливості; досягнення рівня розвитку країн ЄС та поглиблення євроінтеграційного процесу [28, с. 342-343]; досягнення генеральних цілей збалансованого соціально-економічного розвитку); моніторинг ефективності досягнення цілей та соціально-економічних наслідків запровадження моделі, визначення негативних та нераціональних компонент моделі та їх усунення при коригуванні стратегії розвитку на довготривалу перспективу.

1. *Бажал Ю.М.* "Болонський процес" як інструмент підвищення конкурентоздатності української системи освіти / Ю.М. Бажал // Проблеми та перспективи входження України в європейський інтелектуальний простір : матеріали круглого столу, 19 червня 2008 року м. Київ, НІСД [наук. ред. Н. В. Грицяк]. – К. : НІСД, 2008. – 104 с. 2. *Батов А.* О реформе образования / А. Батов // Пресс-бюллетень МИАЦ СКМ РФ. – 2008. – Январь. – Выпуск № 01 (232). – С.3-4. 3. *Bumme С.Ю.* По поводу национализма. Национальная экономика и Фридрих Лист // С.Ю. Витте; [в кн.: Лист Ф. Национальная система политической экономии]. – М. : Издательство "Европа", 2007. – 47 с. – ISBN: 978-5-9989-0590-2. 4. Восемь стратегических систем, 22 стратегических вопроса в области научно-технологического развития Китая к 2050 [Электронный ресурс] // Женьминь

Жибао. – 2009. – 11 июня – Режим доступа: http://russian.people.com.cn/31517/667_6366.html 5. Европа без России. Договор, учреждающий Конституцию для Европы от 20 октября 2004 года. – М.: Издательство "Европа", 2005. – 520 с. 6. *Єщенко П.С.* Сучасна економіка [Текст] : навч. посібник / П.С. Єщенко, Ю.І. Палкін; ред. О.Г. Молдованова, ред. А.А. Чухно, ред. Б.Є. Кваснюк. – К.: Вища школа, 2005. – 327 с. 7. *Кастелс М.* Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М. Кастелс; [пер. с англ. под науч. ред. О.И. Шкаратана]. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 105 с. 8. *Кейнс Дж.М.* Общая теория занятости, процента и денег / Дж.М. Кейнс. – М. : Экономика, 1993. – 507 с. 9. Кібернетичні системи і інформація // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dndiii.lviv.ua/kibernetizaciya-okremux-galuzej/kibernetichni-systemy-i-informaciya/>. 10. *Лопатин В.* Экономические трансформации / В. Лопатин // Экономический вестник ростовского государственного университета. – 2007. – Том 5. – № 1. – С.16-27. 11. *Лист Ф.* Национальная система политической экономии. Перевод с немецкого / Ф. Лист, д-р.; [пер. под ред.: Трубников К.В.]. – С.-Пб. : Издательство: Европа 2005. – 392 с. 12. *Луман Н.* Социальные системы. Очерк общей теории / Пер. с нем. И. Д. Газиева; под ред. Н. А. Головина. – СПб.: Наука, 2007. – 648 с. 13. *Макогон Ю.В.* Регіональна складова економічної стратегії України: сутність та проблеми // Ю.В. Макогон // Стратегічні пріоритети. – 2006. – №1. – С.150-159. 14. *Лук'яненко Л.* Национальная идея и национальная воля / Лук'яненко Л. – К. : Гарнітура, 2006. – 285 с. 15. *Ожегов С.И.* Словарь русского языка: ок. 57 000 слов / Под ред. докт. филол. наук, проф. Н.Ю. Шведова. – 14-е изд., стратегии. – М.: Рус. Яз., 1983. – 816 с. 16. *Перелелица Г.М.* Конфликты в посткоммунистичній Європі: Монографія. – К.: НІСД, 2003. – 432 с. 17. *Полтерович В.М.* Почему не идут реформы? Необходим государственный стандарт на их проектирование / Полтерович В. // Политический журнал / гл. редактор П.Акопов. – 2005. – № 13 (64). – 11 апреля. – С. 2-5. 18. Поняття про біологічні системи // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.chtivo.ru/chtivo/%D3%26%20%D818. 19. *Семак Е.А.* Межрегиональная экономическая интеграция в условиях глобализации мировой экономики: возможность для Республики Беларусь // "Россия и современный мир: проблемы политического развития". – матер. III Междунар. межвуз. научн. конф. – Ч.2. – М.: Ин-т безоп. и политики, 2007. – С.258-276. 20. *Сірук М.* Фінські секрети процвітання / М.Сірук // День: інформаційно-аналітичне видання. – 2006. – №186. – 28 жовтня. – С.5-6. 21. Стратегія розвитку України у період до 2020 року. – К: Міністерство економіки, 2009. – 268 с. 22. Сучасний словник іншомовних слів: Близько 20 тис. слів і словосполучень / Уклали: О.І. Скопенко, Т.В. Цимбалюк. – К.: Довіра, 2006. – 789 с. 23. Україна в 2008: процеси, результати, перспективи. Біла книга державної політики / За заг. ред. Ю.Г. Рубана. – К.: НІСД, 2008. – 186 с. 24. Україна-Росія: проблеми економічної взаємодії: Монографія / За ред. Пирожкова С.І., Губського Б.В., Сухорукова А.І. – К.: НІУРВ, 2000. – 256 с. 25. Філософська система Аристотеля // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/1363/53/1/1/>. 26. Фридмен М. О свободе / Милтон Фридмен, Фридрих Хайек. – М.: Социум, Три квадрата, 2003. – 192 с. 27. *Luman N.* A primitive system of values // Philosophy of science. – 1989. – 346 p. 28. *Boiyk P.* Mikdzynarodowe stosunki ekonomiczne. Teoria i Polityka / Pawei Boiyk. – Warszawa: Polskie wydawnictwo ekonomiczne, 2008. – 424 s.

Надійшла до редколегії 15.11.10

УДК 330.322

Л. Борщ, д-р екон. наук, проф.

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АР КРИМ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНУ

У статті досліджено інноваційно-інвестиційний розвиток АР Крим як фактор підвищення конкурентоспроможності регіону. Виявлено, що пряме регулювання інвестиційною діяльністю здійснюється державними органами і включає в себе короткострокове та довгострокове прогнозування.

Ключові слова: інноваційно-інвестиційний розвиток, конкурентоспроможність, регіональна інвестиційна політика, інвестиційний клімат, інфраструктура.

In this article the innovative-investment development of the AR Crimea as a factor of increase of competitiveness of the region is investigated. It is discovered that the direct regulation of the investment activity is carried out by the state organs and includes a short-term and a long term prognostication.

Key words: innovative-investment development, competitiveness, regional investment policy, investment climate, infrastructure.

До найбільш актуальних питань конкурентоспроможного функціонування підприємницької діяльності на рівні регіону, в сучасних умовах, відносять напрям його інноваційного розвитку. При тому, що, чим новішим та радикальнішим є технологічний визначальний напрям інноваційних процесів на підприємстві, тим більше капіталовкладень потрібно в такі підприємства. Впровадження інноваційних технологій потребують різноманітних інноваційних технологій різного обсягу та динаміки інвестицій.

Мета наукового дослідження: проаналізувати соціально-економічний розвиток АР Крим, виявити рівень привабливості АР Крим, дослідити розвиток економіки автономії і визначити роль регіональної інвестиційної політики.

Автономна Республіка Крим відноситься до найбільш інвестиційно-привабливих регіонів України завдяки вигідному економіко-географічному положенню півострова, наявності природних ресурсів, значного санаторно-курортного, промислового і наукового потенціалу, розвинутій транспортній інфраструктурі та ба-

нківській системі, доступу на ринки України, країн СНД, Європи та Азії. Соціально-економічний розвиток Криму тісно пов'язаний з його геополітичним положенням, природнокліматичними та ресурсними особливостями, а також наявністю потужного інтелектуального і трудового потенціалу [3].

На стабільність розвитку економіки АР Крим суттєво впливає регіональна інвестиційна політика, яка визначає головні джерела, напрямки і структуру інвестицій, порядок здійснення ефективних заходів щодо активізації інвестиційного розвитку та підвищує конкурентоспроможність регіону, дає можливість економічній системі забезпечити соціально-економічну оптимальність, створити сприятливі умови і бути привабливим як окремий регіон. Підвищення ефективності виробництва та використання всіх видів ресурсів, в тому числі інтелектуальних, дасть можливість адаптуватися до змін внутрішньої світової кон'юнктури на основі використання конкретних регіональних конкурентних переваг [2, с. 150].

Розглянемо найважливіші складові механізму підвищення конкурентоспроможності регіону:

- ✓ ефективне використання існуючих і створення нових регіональних органів – з метою залучення інвестицій на основі створення сприятливого інвестиційного клімату (добре розвинута інфраструктура);

- ✓ бюджетно-фінансова складова, за допомогою якої буде можливим розширити повноваження місцевих органів влади у фінансовому забезпеченні по вирішенню власних важливих завдань. Все це зумовить зацікавленість суб'єктів господарювання у своєму розвитку, підвищуючи конкурентні переваги регіону, держави. Таким чином, з'явиться можливість виходу регіональних виробників на внутрішньодержавний рівень і інші ринки [4, с. 321].

З огляду пріоритетних напрямків розвитку інновацій і інвестицій, які вимагають першочергового і масштабного надходження в сфері господарського комплексу Автономної Республіки Крим:

- ✓ відпочинок і туризм;
- ✓ агропромисловий комплекс;
- ✓ машинобудування і наукомісткі виробництва;
- ✓ паливно-енергетичний комплекс з впровадженням енергозберігаючих та екологічно чистих технологій;
- ✓ сфера поводження з відходами.

Конкурентними перевагами, які створюють передумови для успішного партнерства з Автономною Республікою Крим, є:

- ✓ вигідне геополітичне положення республіки;
- ✓ унікальний рекреаційний потенціал, що забезпечує розвиток практично всіх видів індустрії туризму та відпочинку;

- ✓ різноманітні природні ресурси, що дозволяють у сполученні з високим освоєнням територій мінімізувати витрати при реалізації інвестиційних проектів;

- ✓ агрокліматичний потенціал, родючі сільськогосподарські угіддя, що дозволяють вирощувати весь спектр культур помірного поясу і окремі субтропічні культури;

- ✓ наявність висококваліфікованої робочої сили;
- ✓ стабільна нормативно-правова база економічного і інвестиційного розвитку Автономної Республіки Крим.

Конкуренція є потужним інструментом ринкової економіки, без якої неможливе нормальне функціонування ринкових відносин. Важливою, невід'ємною частиною господарської діяльності в АР Крим є інвестиційна привабливість Криму, яка визначається суб'єктами інвестування по загальному інвестиційному клімату. Відкритість економіки і створення рівних умов конкуренції з вітчизняними інвесторами сприятиме припливу іноземного капіталу [5, с. 120].

Розглядаючи інвестиційне співробітництво АР Крим за станом на 1 січня 2009 року стає очевидним, що обсяг зовнішніх інвестицій становив 637,6 млн. дол. США. Іноземні інвестиції в економіці АР Крим вкладаються в основному в рентабельні капіталомісткі галузі економіки, які забезпечують швидку окупність капіталу.

За видовою структурою основних засобів більша частина (62,9 %) загального обсягу інвестицій в основний капітал спрямована на будівництво будівель і споруд (включаючи облаштування обладнанням, що забезпечує функціонування будівель та споруд). Частка капітальних вкладень у житлові будівлі в порівнянні з 2004 роком зросла на 12,7 в. п. і становить 21,2 % загального обсягу інвестицій в основний капітал, що на рівні попереднього року. Частка інвестицій в основний капітал, направлених на придбання машин, обладнання, інструменту, інвентарю зменшилась проти 2004 року на 3,9 в. п. і становить 30,3 %, або 2620,4 млн. грн. На придбання транспортних засобів використано 5,3 % усіх вкладень, що майже на рівні 2007 року [3].

Пріоритетними напрямками інвестування за видами економічної діяльності у 2009 році були промислове підприємство, діяльність готелів та ресторанів, операції з нерухомістю та розвиток інфраструктури республіки (транспорт та зв'язок), куди було спрямовано більшу частину (69,8 %) загального обсягу капіталовкладень. Проте, питома вага капіталовкладень у промисловість і транспорт та зв'язок у загальному обсязі по автономії проти 2004 року зменшилась.

За відтворюваною структурою інвестицій в основний капітал підприємств готельного бізнесу, торговельних та транспортних підприємств, включаючи зв'язок, переважають капітальні вкладення у будівництво нових підприємств (включаючи розширення діючих підприємств) – від 77,5 % до 62,4 % загального обсягу за видом економічної діяльності, у добувну промисловість -94,2 % [3].

Для підприємств сільського та рибного господарства, будівництва, переробної промисловості, по виробництву та розподіленню електроенергії, газу та води 2009 році характерними були вкладення інвестицій на технічне переозброєння і реконструкцію діючих підприємств – від 96,1 (будівництво) до 60,3 % (виробництво та розподілення електроенергії, газу, води) загального обсягу інвестицій на розвиток виробництва.

У житлове будівництво та інші об'єкти соціальної сфери у 2009 році було вкладено 29,8 % загального обсягу інвестицій в республіці (2576,7 млн. грн.), що на 1,1 в. п. більше, ніж у 2008 р. Порівняно з 2008 роком обсяг капітальних вкладень у соціально-культурну сферу зменшився на 2,7 %. У житлове будівництво було направлено 1837,6 млн. грн. Слід зазначити, що питома вага вкладень в житлове будівництво протягом останніх років знизилась з 33,9 % (у 1995 році) до 21,2 % у 2009 році. Обсяг інвестицій у житлове будівництво зменшився проти 2008 року на 7,3 %, а відносно 2004 року зріс у 3,1 рази.

Розміри надходження іноземного капіталу свідчать про те, що значні обсяги іноземних інвестицій зосереджені в будівництві, промисловості, в організаціях, що займаються нерухомим майном, орендою і інжинірингом та наданням послуг підприємствам готельного, ресторанного бізнесу, в транспорті та зв'язку, сфері охорони здоров'я та наданні соціальної допомоги [6, с. 265].

Реалізація інвестиційних проектів у АР Крим трансформується в 26 інвестиційних проектах загальною вартістю 296,2 млн. дол. США. З початку реалізації інвестиційних проектів в економіці, на АР Крим припадає частка українських інвестицій 75,3 % від загального обсягу. Власні кошти підприємств складають 56,72 %, кредити комерційних банків – 16,73 % від загального

обсягу інвестування (рис. 1). Найбільш активним інвестором у проектах виступає Російська Федерація.

Загальний обсяг портфельних інвестицій, що входять в статутний фонд підприємств АР Крим від іноземних інвесторів склав 2,9 млн. дол. США. Найбільший обсяг отриманих інвестицій спрямований на розвиток підприємств промисловості (хімічної та виробництво машин і устаткування підприємств сфери обслуговування) [3].

Реалізація регіональної політики в сфері інвестиційної діяльності здійснюється відповідно до Програми

розвитку інвестиційної діяльності в АР Крим на період до 2010 року, яка затверджена Постановою Верховної Ради АР Крим № 387-5/07 від 22 березня 2007 року [1]. Головною метою програми є консолідація дій, спрямованих на зменшення негативного впливу світової фінансової кризи на економіку АР Крим і запобігання зниження рівня життя населення. Основними пріоритетами і шляхами досягнення мети служить досягнення економічної стабілізації і задоволення потреб суспільства.

Рис. 1. Інвестиції в основний капітал за джерелами фінансування у 2009 році

Підводячи підсумки проведеного дослідження, можна зробити наступні висновки:

1. З огляду пріоритетних напрямків розвитку інновацій і інвестицій, які вимагають першочергового і масштабного надходження в сфері господарського комплексу Автономної Республіки Крим, визначені основні напрями розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності АР Крим, серед яких основними є:

- ✓ формування позитивного інвестиційного іміджу республіки, особливо формування інвестиційно-привабливого іміджу промислової політики Автономії та подальшого розвитку зовнішньоекономічної діяльності, і така політика досить ефективно впроваджується в автономії;
- ✓ підвищення ефективної конкурентної стратегії соціально-економічного розвитку (покращення інфраструктури соціальних, культурних об'єктів, обізнаність суспільства як визначальної складової притоку інвестицій);
- ✓ створення сприятливих умов для формування позитивного інвестиційного клімату;
- ✓ покращення інфраструктури інвестиційної діяльності, суттєво впливає на приток інвестиційного капіталу.

2. З'ясовано, що для створення більш успішного партнерства з Автономною Республікою Крим необхідно:

- ✓ сформувані в незалежному рівні інформаційне забезпечення через мережі ІНТЕРНЕТ про інвестиційні можливості республіки;
- ✓ забезпечити участь АР Крим у національних, регіональних і закордонних заходах, бізнес-форумах тощо;
- ✓ посилити видання рекламно-інформаційних посібників, презентаційних матеріалів стосовно АР Крим;
- ✓ підтримувати міжнародний кредитний рейтинг АР Крим.

Застосування вище перелічених напрямів розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності АР Крим поступово приведе до таких результатів, як:

- ✓ вільний доступ потенційних інвесторів до структурованої інформації про інвестиційні потреби республіки, до електронного реєстру інвестиційних пропозицій (проектів);
- ✓ зниження тимчасових втрат по пошуку необхідної достовірної інформації, спрощення процесу прийняття рішень відносно початку інвестування;
- ✓ створення умов для розширення існуючих і встановлення нових міжнародних і регіональних торговельно-економічних зв'язків;
- ✓ просування продукції кримських товаровиробників на внутрішні і зовнішні ринках.

При консолідації дій, спрямованих на зменшення негативного впливу світової фінансової кризи на економіку Автономної Республіки Крим і запобігання зниженню рівня життя населення, необхідно створити сприятливий інвестиційний клімат та умови для розвитку інфраструктури. Як свідчить світовий досвід, розвинена інфраструктура та обізнаність суспільства може стати однією з визначальних складових притоку інвестицій і подальшого втілення в реальне життя інновацій.

1. Програма розвитку інвестиційної діяльності в АР Крим на період до 2010 року № 387-5/07 від 22 березня 2007 року. 2. Дідкієвська Л.І., Головеко Л.С. Державне регулювання економіки. Київ: "Знання-Прес". – 2000. – 209 с. 3. Інвестиції в регіоні [Електронний ресурс]. Головне управління статистики в АР Крим. – Режим доступу: <http://sf.ukrstat.gov.ua/> 4. Міхасюк І. Державне регулювання економіки. – Київ: Атака, ЕЛЬГА-Н. – 2000. – 529 с. 5. Розпутенко І.В. Ефективність прийняття управлінських рішень у контексті політичного процесу // Ефективність державного управління та управлінських кадрів в умовах змін: зб. наук. праць. – Київ, вид-во НАДУ. – 2005. – 168 с. 6. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки. Підручник. –К.: Знання, 2008. – 462 с.